

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
Σ	แทน	ผลรวม
ΣD	แทน	ผลต่างระหว่างคะแนนก่อนฝึกอบรมกับหลังฝึกอบรม
ΣD^2	แทน	ผลต่างระหว่างคะแนนก่อนฝึกอบรมกับหลังฝึกอบรม ยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบค่าวิกฤติจากการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
df	แทน	ระดับของความเป็นอิสระ
sig	แทน	ความน่าจะเป็นเพื่อใช้ทดสอบระดับนัยสำคัญ
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย คือ

- 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร
- 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบคำถามการวิจัยตามลำดับเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
- ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม
- ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมิน แก้ไข และปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน นำเสนอผลดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความต้องการจำเป็นในการสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา และการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การเสียสละ 2) การช่วยเหลือผู้อื่น 3) การไม่หวังผลตอบแทน 4) การทำเพื่อส่วนรวม และองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารได้ 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผล การฝึกอบรม ได้กระบวนกรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนใน จังหวัดมุกดาหาร 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบและสร้างคุณลักษณะนิสัย

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

เป็นการสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการเสริมสร้างคุณลักษณะ การเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนใน จังหวัดมุกดาหาร โดยการสัมภาษณ์ ผลการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มี รายละเอียดดังนี้

1. ผลการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน (ภาคผนวก ก (1)) เกี่ยวกับการมีจิตอาสาของนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนใน จังหวัดมุกดาหาร และแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา

ผลการวิเคราะห์ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ปราบกฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	4	57
1.2 หญิง	3	43
รวม	7	100
2. อายุ		
2.1 26-35 ปี	2	28.57
2.2 36-45 ปี	2	28.57
2.3 46-55 ปี	2	28.57
2.4 56 ปีขึ้นไป	1	14.29
รวม	7	100

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานภาพ		
3.1 ผู้บริหาร	1	14.29
3.2 ครู	6	85.71
รวม	7	100

จากตาราง 5 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 43 อายุ 26 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.57 อายุ 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.57 อายุ 46 - 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.57 อายุ 56 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.29 และมีสถานภาพผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 14.29 ครู คิดเป็นร้อยละ 85.71

ผลการวิเคราะห์ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตอาสาของนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในปัจจุบัน ผลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้ จากข้อคำถามที่ 1 โปรดให้นิยามความหมายของคำว่า "จิตอาสา" ตามทัศนะของท่าน สรุปได้ว่า จิตอาสา หมายถึงการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีความเสียสละทางด้านต่าง ๆ ในการทำประโยชน์แก่บุคคล สังคม จากข้อคำถามที่ 2 ท่านคิดว่า ปัจจุบันนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา มีจิตอาสาอยู่ในระดับใด จากการสัมภาษณ์ 7 คน ให้ความเห็นเห็นว่า อยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 คน ระดับดี จำนวน 3 คน จึงสรุปได้ว่าส่วนใหญ่เห็นว่าจิตอาสาของนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษายังอยู่ในระดับ น้อย

จากข้อคำถามที่ 3 ท่านคิดว่าการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาให้กับนักเรียนระดับอาชีวศึกษา มีความจำเป็นหรือไม่อย่างไร สรุปได้ว่า ทุกคนให้ความเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา เพราะจิตอาสาเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดี เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการทำงาน เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยรวม

ผลการวิเคราะห์ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ผลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

จากข้อคำถามที่ 4 ท่านคิดว่าวิทยาลัยควรดำเนินการอย่างไรในการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาให้แก่ นักเรียน นักศึกษา เพราะเหตุใด

สรุปได้ว่า วิทยาลัยควรกำหนดเป็นนโยบาย แผนพัฒนา จัดทำโครงการ และสนับสนุน เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาให้แก่นักเรียน นักศึกษา ในระดับอาชีวศึกษา

จากข้อคำถามที่ 5 ท่านคิดว่าควรใช้แนวทางหรือกิจกรรมใดในการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาให้แก่ นักเรียน นักศึกษา โปรดเสนอแนะ แนวทางและรูปแบบกิจกรรมพอสังเขป สรุปได้ว่า ควรทำกิจกรรมในการละลายพฤติกรรม สร้างกลุ่มให้เข้มแข็ง โดยผ่านการอบรมหรือเข้าร่วมโครงการ เช่น โครงการประหยัด พลังงาน กิจกรรมอาสาพัฒนา กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมออกค่ายอาสา กิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่นในโรงพยาบาล บริการผู้สูงอายุ หรือใช้กิจกรรมที่มีอยู่แล้วมาบูรณาการ

จากข้อคำถามที่ 6 จากการปฏิบัติตามแนวทางหรือกิจกรรมตาม ข้อ 5 ท่านคิดว่าประโยชน์ที่ได้รับเป็นอย่างไร สรุปได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติตามแนวทางหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาและจะเป็นประโยชน์ให้กับตัวนักเรียน นักศึกษาเองเป็นส่วนใหญ่และจะส่งผลดีอันเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมโดยรวมต่อไป

สรุปได้ว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความจำเป็นและมีความต้องการในการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาของนักเรียน นักศึกษา โดยผ่านการฝึกอบรม

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาประเด็นในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อ จากข้อ 1 และ ข้อ 2 มาสรุป เพื่อให้ได้ประเด็นเนื้อหาสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรม โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่ต้องการพัฒนามากที่สุด สรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัย เอกชนในจังหวัดมุกดาหาร มีองค์ประกอบของคุณลักษณะของการเป็นผู้มีจิตอาสา

4 ด้าน คือ 1) การเสียสละ 2) การช่วยเหลือผู้อื่น 3) การไม่หวังผลตอบแทน

4) การทำเพื่อส่วนรวม ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบดังกล่าวมาสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน นำเสนอผลดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการสร้างโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และครู และผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาประเด็นในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ในตอนที่ 1 ได้ผลเป็นร่างหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม

5) สื่อประกอบการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันจะเห็นความพยายามในการปลูกฝัง เรื่องจิตสาธารณะหรือจิตอาสา ในสังคมไทยปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 1 บททั่วไป ที่ว่าด้วยความมุ่งหมายและมาตรา 7 ซึ่งมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องในด้านต่าง ๆ รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการกำหนดตัวบ่งชี้ 1.5 คุณธรรมจิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของคนไทยที่พึงประสงค์ และในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยอย่างเป็นธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ตรงตามความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และทักษะการเรียนรู้ จากการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Learning) ที่จำเป็น และเพียงพอต่อการดำรงชีวิต และการพัฒนาสังคมตลอดจนมี คุณธรรม และจิตสำนึกที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542, หน้า 44; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548, หน้า 3-4)

จากรายงานการศึกษาข้างต้นให้ข้อค้นพบว่า กลุ่มคนที่ควรให้การส่งเสริมและพัฒนาในด้านคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด คือ กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นโยบายด้านสังคมของรัฐบาลนโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ปี พ.ศ. 2550-2551 ได้ให้ความสำคัญในการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนตลอดจน นโยบายของศูนย์คุณธรรมในปี พ.ศ. 2550-2552 ที่เน้นในเรื่องจิตอาสา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า จิตอาสาเป็นคุณลักษณะภายใน ที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง จึงใช้การวัดทางอ้อมด้วยแบบสอบถาม โดยการให้รายงานตนเองเกี่ยวกับจิตอาสา (ณัฐสุภรณ์ หลาวทอง, 2546, หน้า 3) จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านบุคคลปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านพฤติกรรม มีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะร่วมกำหนดซึ่งกันและกัน และจากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวม หรือจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งมีผลต่อความเป็นพลเมืองที่ตระหนักในสิทธิ และความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคน ความเป็นพลเมืองที่ร่วมเรียกร้องการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานของแนวคิดสังคมเข้มแข็ง หรือประชาสังคม (Civil Society) จากปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจึงเป็นข้อเรียกร้องให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะขึ้นในสังคม โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาสำหรับนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดจิตอาสาในสังคมให้นักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ในวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจในคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา มีทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ด้านการเป็นผู้มีจิตอาสา และมีเจตคติที่ดีในการเป็นผู้มีจิตอาสา

2. วัตถุประสงค์

เมื่อผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้แล้ว จะมีคุณลักษณะการเรียนรู้โดยสรุป ดังนี้

- 2.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา
- 2.2 เพื่อให้มีทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา
- 2.3 เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร
- 2.4 เพื่อให้มีระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

3. เนื้อหาสาระของหลักสูตร

เนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย ใช้เวลาการฝึกอบรมรวม 16 ชั่วโมง จำนวน 3 วัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กิจกรรมจิตอาสา...เส้นทางความดี
ใช้เวลา 2.30 ชั่วโมง ประกอบด้วย

- 3.1.1 ความหมายและคุณลักษณะของจิตอาสา
- 3.1.2 องค์ประกอบคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา
- 3.1.3 ความสำคัญของการมีจิตอาสา
- 3.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับจิตอาสา
- 3.1.5 จิตอาสาในเยาวชน

3.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 องค์ประกอบแห่งจิตอาสา
ใช้เวลา 2.30 ชั่วโมง ประกอบด้วย

- 3.2.1 เสียสละ
- 3.2.2 การช่วยเหลือผู้อื่น

3.2.3 การไม่หวังผลตอบแทน

3.2.4 การทำเพื่อส่วนร่วม

3.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 โครงการจิตอาสา

ใช้เวลา 8.30 ชั่วโมง ประกอบด้วย

3.3.1 การวางแผนโครงการ

3.3.2 การจัดทำโครงการ

3.3.3 สรุปผลโครงการ

3.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 แบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัวต่อความดี

ใช้เวลา 2.30 ชั่วโมง ประกอบด้วย

3.4.1 คนต้นแบบ

3.4.2 ผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์

4. กิจกรรมการฝึกอบรม

เป็นกิจกรรมการอบรมของหลักสูตรฝึกอบรม ที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติ และเกิดทักษะ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร ดังนี้

4.1 การบรรยาย (Lecture) เป็นกิจกรรมการฝึกอบรมที่วิทยากร

เป็นผู้อธิบาย ชี้แจง เสนอข้อมูลตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาโดยใช้สื่อหรือสื่อทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการบรรยาย เช่น ไมโครโฟน รูปภาพ CD DVD โปรแกรม Power Point เอกสาร เป็นต้น โดยมีการเตรียมแผนการบรรยายมาเป็นอย่างดีและเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ซักถามในตอนท้าย

4.2 การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการประชุมกลุ่มเล็กของ

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่เกิน 5 คน ซึ่งเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเสรีโดยไม่คำนึงว่าความคิดที่เสนอจะถูกหรือผิด ความคิดหรือข้อเสนอแนะทุกอย่างจะถูกจดบันทึกไว้ แล้วจึงวิเคราะห์หรือประเมินค่าของความคิดเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในเรื่องนั้น ๆ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ เวลาในการแสดงความคิดเห็นไม่เกิน 10 นาที และเวลาทั้งหมดรวมทั้งสรุปไม่เกิน 1 ชั่วโมง

4.3 การใช้กิจกรรมนันทนาการ (Recreational Activity) เป็นกิจกรรมการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน เช่น การเล่นเกมสั้น ๆ การปรบมือเป็นจังหวะพร้อมกัน การร้องเพลง ประกอบท่าทาง เป็นต้น โดยเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อมุ่งเปลี่ยนทัศนคติและสร้างความสัมพันธ์ตลอดจนสร้างบรรยากาศการฝึกอบรมให้สนุกสนานรื่นเริงไม่เบื่อหน่าย และช่วยให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

4.4 การใช้ฐานกิจกรรม เป็นกิจกรรมฝึกอบรมที่ประยุกต์มาจากกิจกรรมวอล์คแรลลี่ แต่ไม่ได้แข่งขันกันจริง ๆ เพียงแต่ใช้สถานที่ที่กว้างขวางพอที่จะจัดฐานกิจกรรมได้หลาย ๆ ฐานตามที่ต้องการ ดำเนินการโดยแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่ม จัดวิทยากรประจำฐานไว้ฐานละ 1 -2 คน กำหนดเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละฐาน จัดกิจกรรมให้ปฏิบัติโดยมุ่งให้เกิดความรู้ ทักษะตามความมุ่งหมายของการฝึกอบรม โดยให้เริ่มทำกิจกรรมพร้อมกันทุกกลุ่ม แล้วหมุนเวียนกันไปจนครบทุกฐาน แล้วประเมินและสรุปผลการทำกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมการฝึกอบรมแบบนี้ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกคน บรรยากาศสนุกสนาน ทำหาย ไม่น่าเบื่อ

4.5 การฝึกปฏิบัติ (Practice) เป็นกิจกรรมการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ สัมผัสความเป็นจริง ด้วยตนเอง

5. สื่อประกอบการฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ได้ใช้สื่อ ได้แก่ 1) โปรแกรม Power Point 2) ใบงาน 3) วีดิทัศน์ 4) เครื่องคอมพิวเตอร์

6. การวัดและประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประเมินผลการเรียนรู้ ก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอบรม ได้แก่

1.1 ประเมินความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ก่อนและหลังการฝึกอบรม ด้วยแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.2 วัดระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ก่อนและหลังการจัดหลักสูตร ฝึกอบรม เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.3 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ด้วยแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานระหว่าง การฝึกอบรม ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามลำดับคุณภาพ ทั้งนี้การตรวจสอบ คุณภาพของแบบประเมินในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ดำเนินการร่วมกับการประเมิน หลักสูตรฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ (ภาคผนวก ง (2))

1.4 วัดและประเมินผลทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนใน จังหวัดมุกดาหาร ระหว่างการฝึกอบรม ในทุกหน่วยการเรียนรู้ โดยผู้ช่วยวิจัย (ภาคผนวก ก (3))

1.5 วัดเจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารหลังการฝึกอบรม

ระยะที่ 2 ประเมินติดตามผลหลังการฝึกอบรมแล้วไม่น้อยกว่า 1 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อติดตามผลความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชน ในจังหวัดมุกดาหาร ก่อนและหลังการฝึกอบรม ด้วยแบบทดสอบฉบับเดิม

2.2 เพื่อติดตามผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านจิตอาสาภายหลัง การฝึกอบรมว่าผู้เข้ารับการอบรมมีคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสาที่มีทิศทางสูงขึ้น ตามที่หลักสูตรคาดหวังหรือไม่ โดยใช้แบบวัดระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ฉบับเดิม

เกณฑ์การประเมินผล

ผู้เข้าอบรมที่ผ่านเกณฑ์การประเมินต้องผ่านเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ผู้เข้าอบรมร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกกิจกรรมและทุกหน่วยการเรียนรู้
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะ

การเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนใน
จังหวัดมุกดาหาร หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา
ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชน
ในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับดี

4. เข้ารับการฝึกอบรมมีเจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา
ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน
นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับดี

5. ผู้เข้าอบรมมีระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน
นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หลังการฝึกอบรม
สูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 ผลการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้จัดทำโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
(ภาคผนวก ข) ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของ
โครงสร้างหลักสูตร โดยมีผลของการดำเนินงานดังนี้

2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ
เสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา
ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน (ภาคผนวกข)
รายละเอียดดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของ
วิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม	ลำดับ ของค่า เฉลี่ย
1	หลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตร	4.60	0.55	มากที่สุด	3
2	ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.40	0.55	มาก	4

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	ลำดับของค่าเฉลี่ย
3	เนื้อหาของหลักสูตรในการนำไปใช้ฝึกอบรมให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.80	0.45	มากที่สุด	2
4	เนื้อหาของหลักสูตรในการนำไปปฏิบัติจริง	4.60	0.55	มากที่สุด	3
5	หน่วยการเรียนรู้ในการฝึกอบรมเหมาะสมกับขอบข่ายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด	1
6	การกำหนดเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด	1
7	การเรียงลำดับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด	2
8	กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก	4
9	การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด	3
10	สื่อการเรียนที่จะนำไปเสริมสร้างการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด	3
11	สื่อการฝึกอบรมกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด	2
12	วิธีการวัดและประเมินผลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก	4
13	ระยะเวลาในการฝึกอบรม	4.60	0.55	มากที่สุด	3
	ภาพรวม	4.66	0.44	มากที่สุด	

จากตาราง 6 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้น ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และ วิธีการประเมินผลในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2 ลำดับแรกซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}=5.00$) ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ในการฝึกอบรมเหมาะสมกับขอบข่ายของหลักสูตร และ การกำหนดเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 มีความคิดเห็นไม่ต่างกันมากนัก (ภาคผนวก จ (1))

2.2 ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับ อาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน รายละเอียดดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง	สรุปผล
1	สภาพปัญหาของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	0.80	สอดคล้อง
2	สภาพปัญหาของหลักสูตรกับเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
3	สภาพปัญหาของหลักสูตรกับหน่วยการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
4	สภาพปัญหาของหลักสูตรกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
5	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
6	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับหน่วยการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
7	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของหลักสูตรแต่ละหน่วยการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
8	เนื้อหาวิชาฝึกอบรมกับหน่วยการเรียนรู้	0.80	สอดคล้อง
9	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของหลักสูตรกับเนื้อหาของหลักสูตรในหน่วยการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
10	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในหน่วยการเรียนรู้กับ กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
11	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในหน่วยการเรียนรู้กับสื่อ	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	สรุปผล
12	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหน่วยการเรียนรู้กับ การวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
13	เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้กับสื่อ	1.00	สอดคล้อง
14	เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้กับการประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
15	กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้กับสื่อ	0.80	สอดคล้อง
16	กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมในหน่วยการเรียนรู้กับ การวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
	เฉลี่ยรวม	0.96	สอดคล้อง

จากตาราง 7 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่า ส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม มีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น โดยมีค่าความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง เท่ากับ **0.96** ใช้ได้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ภาคผนวก จ (2))

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักสูตรฉบับร่างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วน เหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีความสอดคล้องกันสามารถทำไปใช้ได้

ส่วนที่ 3 ผลการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยนำข้อมูลในการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม จากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เมื่อเทียบกับเกณฑ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ **4.66** แสดงว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ผู้วิจัยให้คงไว้ในหลักสูตรฝึกอบรมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
2. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้อง พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ **0.96** แสดงว่ามีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ถือว่าองค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ ใช้ได้ไม่ต้องทำการปรับปรุง

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีประเด็นที่สอดคล้องกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้วิจัยได้เพิ่มไว้ในหลักสูตรฝึกอบรมตามข้อเสนอแนะแล้ว

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน นำเสนอผลดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ตามแผนการทดลอง

เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้นำไปใช้ตามแผนการทดลองโดยใช้รูปแบบการศึกษาเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pre Test-Post Test Design) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาดงหลวง ปีการศึกษา 2557 ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง มีรายละเอียดดังตาราง 8

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	17	57
1.2 หญิง	13	42
รวม	30	100
2. อายุ		
2.1 16 ปี	2	7
2.2 17 ปี	7	23
2.3 18 ปี	14	47
2.4 19 ปี	5	17
2.5 20 ปี	2	7
รวม	30	100

จากตาราง 8 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57 และ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 42 ส่วนใหญ่อายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาคือ อายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 23 (ภาคผนวก ฉ (3))

1.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะ การเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชน ในจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยการทดสอบค่า (t-test for Dependent Sample) พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในคุณลักษณะ การเป็นผู้มีจิตอาสา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบปรากฏผลดังตาราง 9

ตาราง 9 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะ การเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชน ในจังหวัดมุกดาหารระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม จำนวน 30 คน

การฝึกอบรม	n	\bar{x}	S.D.	df	t	Sig
ก่อนฝึกอบรม	30	10.20	5.12	29	7.07**	0.00
หลังฝึกอบรม	30	17.63	8.82			

จากตาราง 9 พบว่าการทดสอบคะแนนของผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนก่อน ฝึกอบรมเฉลี่ยเท่ากับ 10.20 คะแนน และมีคะแนนหลังฝึกอบรมเฉลี่ย เท่ากับ 17.63 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนทดสอบหลัง ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจใน คุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ (ภาคผนวก ฉ (1))

1.2 ผลการวิเคราะห์ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนใน จังหวัดมุกดาหาร ปรากฏผลดังตาราง 10

ตาราง 10 วิเคราะห์ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา
ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนใน
จังหวัดมุกดาหาร

หน่วยการ เรียนรู้ที่	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	ระดับ คุณภาพ
1	30	25	18.90	1.90	75.60	ดี
2	30	25	19.93	1.62	79.73	ดี
3	30	25	21.53	1.22	86.13	ดี
4	30	25	22.57	1.10	90.27	ดี
ค่าเฉลี่ย	30	25	20.73	1.46	82.93	ดี

จากตาราง 10 พบว่า คะแนนทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา
ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัด
มุกดาหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นหน่วยการเรียนรู้ พบว่า
ทุกหน่วยการเรียนรู้ในระดับดี และมีคะแนนเพิ่มขึ้นในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
เป็นลำดับ โดยหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มีคะแนนสูงสุดที่ร้อยละ 90.27 คะแนนเฉลี่ย 22.57

สรุปได้ว่า ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา
ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร
หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับดี (ภาคผนวก ฉ (2))

1.3 ผลการวิเคราะห์เจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา
ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน
นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารผลปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 เจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อ
หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน
นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	การแปล ความ หมาย	ลำดับที่ ค่า เฉลี่ย
1.	ด้านเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม	4.77	0.44	ดีมาก	2
2.	ด้านเนื้อหาหลักสูตรเสริม	4.73	0.44	ดีมาก	3
3.	ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.81	0.43	ดีมาก	1
4.	ด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการ	4.71	0.46	ดีมาก	4
5.	ด้านสื่อการเรียนรู้	4.77	0.49	ดีมาก	2
6	ด้านการวัดและประเมินผล	4.61	0.54	ดีมาก	5
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.73	0.46	ดีมาก	

จากตาราง 11 พบว่าเจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา
ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน
นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารในภาพรวมอยู่ใน
ระดับดีมาก($\bar{x}=4.73$) สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า
ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (4.81) รองลงมา
มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน (4.77) คือ ด้านเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม และด้านสื่อการเรียนรู้
ด้านเนื้อหาหลักสูตรเสริม มีคะแนนเฉลี่ย(4.73) เป็นอันดับ 3 ด้านความสามารถของ
วิทยากรดำเนินการ มีคะแนนเฉลี่ย (4.71) เป็นอันดับ 4 และด้านการวัดและประเมินผล
มีคะแนนเฉลี่ย (4.61) เป็นอันดับ 5

สรุปได้ว่า เจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อหลักสูตร
ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา
ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก
สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ภาคผนวก ฉ (3))

1.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยการทดสอบค่า (t-test for Dependent Sample) พบว่า การฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของ วิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมฝึกอบรม ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปรากฏผลดังตาราง 12

ตาราง 12 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม จำนวน 30 คน

การฝึกอบรม	n	\bar{x}	S.D.	df	t	Sig
ก่อนฝึกอบรม	30	104.23	9.32	29	28.37**	0.00
หลังฝึกอบรม	30	132.67	5.08			

จากตาราง 12 พบว่าการทดสอบคะแนนของผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนก่อน ฝึกอบรมเฉลี่ยเท่ากับ 104.23 คะแนน และมีคะแนนหลังฝึกอบรมเฉลี่ย เท่ากับ 132.67 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนที่วัดได้ทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนทดสอบ หลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารหลังการฝึกอบรมสูงกว่า ก่อนการฝึกอบรม เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (ภาคผนวก จ (4))

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

1. ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ฝึกอบรม และพิจารณาผลต่างของค่าเฉลี่ยจากการประเมินความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ คุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของ วิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารและวัดระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร

ก่อนและหลังการฝึกอบรม ประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ ละหน่วยการเรียนรู้ ตามผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานวัดและประเมินผลทักษะ การปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ด้านคุณลักษณะการเป็น ผู้มีจิตอาสา ของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ในทุกหน่วยการเรียนรู้ ระหว่างการฝึกอบรมและวัดเจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร หลังการฝึกอบรม โดยกำหนดว่าหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้รับการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และมีเจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับดีมาก

2. หลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้ว ผู้วิจัยติดตามผู้เข้ารับการฝึกอบรม ยังคงพัฒนาตนเองตามหลักสูตรโดยการประเมินความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะ การเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนใน จังหวัดมุกดาหารและวัดระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ฉบับเดิมติดตามผลภายหลังผ่าน การฝึกอบรมอย่างน้อย 1 เดือน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ คุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของ วิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร ระหว่างหลังการฝึกอบรมทันที กับหลังผ่าน การฝึกอบรมอย่างน้อย 1 เดือน ผลปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะ การเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนใน จังหวัดมุกดาหาร ระหว่างหลังการฝึกอบรมทันที กับหลังผ่านการฝึกอบรมอย่างน้อย 1 เดือน จำนวน 30 คน

การฝึกอบรม	n	\bar{x}	S.D.	df	t	Sig
หลังการฝึกอบรม	30	17.63	8.82	29	3.73**	0.00
หลังการฝึกอบรม 1 เดือน	30	19.87	7.76			

จากตาราง 13 พบว่าการทดสอบคะแนนของผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรมทันทีเฉลี่ยเท่ากับ 17.63 คะแนน และมีคะแนนทดสอบหลังฝึกอบรมเวลาอย่างน้อย 1 เดือนเฉลี่ยเท่ากับ 19.87 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนทดสอบหลังฝึกอบรมเวลาอย่างน้อย 1 เดือนสูงกว่าคะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรมทันทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร คะแนนทดสอบหลังฝึกอบรมเวลาอย่างน้อย 1 เดือน สูงกว่าคะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรมทันทีเป็นไปตามเกณฑ์ (ภาคผนวก จ (5))

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา ระหว่างหลังการฝึกอบรมทันที กับหลังผ่านการฝึกอบรมอย่างน้อย 1 เดือน ผลปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารหลังการฝึกอบรมทันที กับหลังผ่านการฝึกอบรมอย่างน้อย 1 เดือน จำนวน 30 คน

การฝึกอบรม	n	\bar{x}	S.D.	df	t	Sig
หลังการฝึกอบรม	30	132.67	5.08	29	15.33**	0.00
หลังการฝึกอบรม 1 เดือน	30	141.03	3.36			

จากตาราง 14 ทดสอบคะแนนของผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนทดสอบ หลังการฝึกอบรมทันทีเฉลี่ยเท่ากับ 132.67 คะแนน และมีคะแนนทดสอบหลังฝึกอบรม เวลาอย่างน้อย 1 เดือนเฉลี่ยเท่ากับ 141.03 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนน ทดสอบทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนทดสอบหลังฝึกอบรมเวลาอย่างน้อย 1 เดือน สูงกว่า คะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรมทันทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมมีระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร คะแนนทดสอบหลังฝึกอบรม เวลาอย่างน้อย 1 เดือน สูงกว่าคะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรมทันที เป็นไปตามเกณฑ์ (ภาคผนวก ฉ (6))

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมิน แก้ไข และปรับปรุงหลักสูตร

เป็นการประเมินประสิทธิภาพ แก้ไข และปรับปรุงของหลักสูตรภายหลัง การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยนำผลจากการทดลองในขั้นตอนที่ 3 มาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจะนำไปใช้ต่อไป โดยดำเนินการดังนี้

1. ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะ

การเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชน ในจังหวัดมุกดาหาร โดยนำผลจากการทดลองในขั้นตอนที่ 3 มาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พบว่า จากการนำกระบวนการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนา ที่สังเคราะห์มาได้ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า และขั้นการจัดระบบและสร้างคุณลักษณะนิสัย มาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะ การเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชน ในจังหวัดมุกดาหาร นั้นในการทดลอง พบว่า หลักสูตรมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจหลังจากได้รับการฝึกอบรมผู้เข้ารับ

การฝึกอบรมได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับ นักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารเพิ่มขึ้นก่อน เข้ารับการฝึกอบรมในระดับดีมาก และหลังการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 1 เดือน ผู้วิจัยได้

ติดตามการพัฒนาตนเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้ความรู้ส่วนใหญ่เกิดจากการระดมความคิด และการชี้แนะจากสื่อ และวิทยากร โดยสื่อที่ใช้สร้างความประทับใจให้กับผู้รับการอบรมมาก แต่เนื่องจากการจัดฐานการเรียนรู้บางจุดใช้ที่โล่งและใช้โปรเจคเตอร์ทำให้มีปัญหาในการจัดฉายสื่อวีดีทัศน์ ซึ่งควรได้รับการปรับปรุง

1.2 ด้านทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษา ผู้เข้ารับการอบรม มีทักษะในการปฏิบัติตามหน่วยการเรียนรู้ได้ครบถ้วนคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 แต่ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 มีเวลาในแต่ละฐานน้อย ทำให้ผู้เข้าอบรมและวิทยากรต้องเร่งรีบเกินไป ควรเพิ่มระยะเวลาในแต่ละฐาน และแต่ละฐานมีระยะเวลาไม่ห่างกันจนเกินไป แต่ก็ไม่ควรใกล้กันมากจนเสียงรบกวนกันในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ควรให้ผู้รับการฝึกอบรมร่วมกันระดมความคิดเพื่อคิดโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการก็ได้ หรือหากมีโครงการของวิทยาลัยอยู่แล้วก็นำมาบูรณาการร่วมกันได้

1.3 ด้านเจตคติของนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=4.73$) โดยให้คะแนนด้านกิจกรรมสูงสุด

1.4 ด้านระดับคุณลักษณะการเป็นผู้มีจิตอาสา สำหรับนักเรียน นักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดมุกดาหารของผู้เข้ารับการอบรมมีค่าเฉลี่ยหลังการเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 1 เดือน ผู้วิจัยได้ติดตามการพัฒนาตนเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

2. การแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร หลังการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยนำปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขในรายละเอียดต่าง ๆ จากข้อเสนอแนะข้างต้น ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดฝึกอบรมตามหลักสูตรและได้ติดตามการจัดกิจกรรมทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และจากข้อเสนอแนะของวิทยากร และปัญหาที่พบขณะดำเนินงาน เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ขึ้น จึงปรับเวลาและลดกิจกรรมบางส่วนลง เช่น การร้องเพลง หรือ การแบ่งกลุ่มในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้มีความกระชับขึ้น